

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG

TRẦN THỊ HUỆ

NỘI DUNG VÀ HIỆN VẬT TRƯNG BÀY
VỀ CHỦ ĐỀ TRIỀU ĐẠI NHÀ TRẦN
TẠI BẢO TÀNG NAM ĐỊNH

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG

Người hướng dẫn: PGS.TS Nguyễn Thị Huệ

HÀ NỘI - 2010

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng nghiên cứu.....	2
4. Phạm vi nghiên cứu.....	2
5. Phương pháp nghiên cứu.....	2
6. Bố cục khóa luận.....	3

CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT VỀ TRIỀU ĐẠI NHÀ TRẦN TRONG LỊCH SỬ DÂN TỘC VÀ QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH, PHÁT TRIỂN BẢO TÀNG NAM ĐỊNH..... 4

1.1. Khái quát về triều đại nhà Trần trong lịch sử dân tộc và những dấu tích nhà Trần trên quê hương Nam Định..... 4

1.1.1. Triều đại nhà Trần trong lịch sử dân tộc..... 4

1.1.2. Những dấu tích nhà Trần trên quê hương Nam Định..... 5

1.2. Quá trình hình thành và phát triển của bảo tàng Nam Định..... 8

1.2.1. Lịch sử hình thành và phát triển..... 8

1.2.2. Cơ cấu tổ chức quản lý..... 10

1.2.3. Chức năng, nhiệm vụ..... 12

1.2.4. Các khâu nghiệp vụ..... 18

1.2.5. Tầm quan trọng của phần trưng bày về triều đại nhà Trần tại Nam Định trong bảo tàng Nam Định..... 23

CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG NỘI DUNG VÀ HIỆN VẬT TRƯNG BÀY VỀ CHỦ ĐỀ “TRIỀU ĐẠI NHÀ TRẦN” TẠI BẢO TÀNG NAM ĐỊNH..... 27

2.1. Tầm quan trọng của công tác trưng bày và hiện vật trưng bày trong bảo tàng Nam Định..... 27

2.2. Nội dung và hiện vật trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.....	30
2.2.1. <i>Đề mục 1: Nội dung và hiện vật trưng bày về quê hương nhà Trần tại bảo tàng Nam Định.....</i>	31
2.2.2. <i>Đề mục 2: Nội dung và hiện vật trưng bày về hành cung Thiên Trường.....</i>	35
2.3. Nhận xét nội dung trưng bày và hiện vật trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.....	48
2.3.1. <i>Nhận xét về nội dung trưng bày.....</i>	48
2.3.2. <i>Nhận xét về hiện vật trưng bày.....</i>	51
2.4. Phương pháp trưng bày và trang thiết bị trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.....	54
CHƯƠNG 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG NỘI DUNG VÀ HIỆN VẬT TRƯNG BÀY VỀ CHỦ ĐỀ “TRIỆU ĐẠI NHÀ TRẦN” TẠI BẢO TÀNG NAM ĐỊNH.....	58
3.1. Thực trạng và giải pháp trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” trong bảo tàng Nam Định.....	58
3.1.1. <i>Thực trạng về nội dung trưng bày.....</i>	58
3.1.2. <i>Giải pháp trưng bày .....</i>	61
3.2. Giải pháp nâng cao chất lượng nội dung trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.....	66
3.2.1. <i>Giải pháp về nội dung và hiện vật trưng bày.....</i>	67
3.2.2. <i>Giải pháp trưng bày và trang thiết bị trưng bày.....</i>	70
Kết luận.....	74
Danh mục tài liệu tham khảo	
Phụ lục	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nam Định là quê hương - đất phát tích của Vương triều Trần, một triều đại đã lập nên nhiều kỳ tích trong thế kỷ XIII, đánh bại đế quốc Nguyên Mông kẻ thù xâm lược mạnh nhất và tàn bạo nhất thời bấy giờ, không những bảo vệ được độc lập cho cả dân tộc mình mà còn có những cống hiến quan trọng ngăn chặn giấc mộng bành trướng của chúng xuống Đông Nam Á.

Ngay từ khi vươn lên nắm chính quyền nhà Trần đã cho xây dựng trên quê hương mình nhiều đền, đài, cung điện, chùa tháp như cung Trùng Quang, Trùng Hoa, chùa Phổ Minh... nơi có đình Phổ Minh được coi là một trong "tứ đại khí" của nước Đại Việt. Xung quanh khu cung điện là các khu dinh thự của vương hầu quý tộc. Có thể nói vào thời nhà Trần (từ 1225 đến 1400) Nam Định (Phủ Thiên Trường) đã trở thành "Kinh đô thứ hai" sau kinh đô Thăng Long. Thêm vào đó trong 3 cuộc kháng chiến chống quân xâm lược Nguyên Mông, Nam Định từng là căn cứ địa quân sự. Thiên Trường xưa Nam Định nay là vùng đất đậm đặc văn hoá truyền thống¹

Thời gian qua, nhờ sự kết hợp với viện Khảo cổ, viện bảo tàng lịch sử Việt Nam và các cơ quan chuyên môn của Trung ương, bảo tàng Nam Định đã tiến hành khai quật khảo cổ ở nhiều địa điểm thuộc các di tích thời Trần và phát hiện thấy nhiều hiện vật có giá trị về lịch sử và khoa học nhân văn.

Bản thân em là một sinh viên chuyên ngành bảo tàng, nhiều lần được tiếp xúc với hệ thống trưng bày của bảo tàng Nam Định. Trong đó phần trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định đã thực sự lôi cuốn hấp dẫn em nghiên cứu vấn đề này dưới góc độ bảo tàng học. Cho nên được sự gợi ý của cô giáo hướng dẫn PGS.TS Nguyễn Thị Huệ, em đã mạnh dạn

---

¹ Hồ Đức Thọ. Bước đầu tìm hiểu mảnh đất, con người thời Trần ở Nam Hà. Kỷ yếu hội thảo khoa học về thời Trần và Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn trên quê hương Nam Hà.tr. 107

chọn đề tài: **“Nội dung và hiện vật trưng bày về chủ đề triều đại nhà Trần tại bảo tàng Nam Định”** làm khóa luận tốt nghiệp Đại học.

2. Mục đích nghiên cứu

- Nghiên cứu về bảo tàng Nam Định và các khâu hoạt động nghiệp vụ của bảo tàng.

- Nghiên cứu tìm hiểu nội dung và hiện vật trưng bày về triều đại nhà Trần tại bảo tàng Nam Định để hiểu sâu sắc hơn về lịch sử nhà Trần trên quê hương Nam Định.

- Đưa ra một số nhận xét về thực trạng và nội dung trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định. Từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hơn nữa chất lượng và hiệu quả của phần trưng bày này.

3. Đối tượng nghiên cứu

- Nghiên cứu triều đại nhà Trần trong tiến trình lịch sử dân tộc và quê hương Nam Định.

- Nghiên cứu bảo tàng Nam Định trong quá trình hình thành và phát triển.

- Nghiên cứu nội dung và hiện vật trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.

4. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi nghiên cứu của đề tài là hoạt động trưng bày tại bảo tàng Nam Định cụ thể là phần trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại Nam Định.

5. Phương pháp nghiên cứu

Trong quá trình thực hiện khóa luận em đã áp dụng những phương pháp nghiên cứu sau:

- Phương pháp luận sử học Mác-Lênin và phương pháp bảo tàng học.
- Phương pháp khảo sát thực tế, miêu tả, thống kê, so sánh.
- Phương pháp phân tích, tổng hợp tài liệu.

- Bước đầu kết hợp giữa lý luận chung và thực tiễn hoạt động trưng bày tại bảo tàng Nam Định.

6. Bố cục khóa luận tốt nghiệp

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục khóa luận được chia làm 3 chương:

Chương 1: Khái quát về triều đại nhà Trần trong lịch sử dân tộc và quá trình hình thành, phát triển của bảo tàng Nam Định

Chương 2: Thực trạng nội dung và hiện vật trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.

Chương 3: Một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng nội dung trưng bày và hiện vật trưng bày về chủ đề “triều đại nhà Trần” tại bảo tàng Nam Định.

Trong quá trình tìm hiểu, nghiên cứu và hoàn thành khóa luận em đã nhận được sự hướng dẫn tận tình của cô giáo PGS.TS Nguyễn Thị Huệ, sự động viên giúp đỡ của các thầy cô giáo khoa Bảo tàng Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, ban lãnh đạo, các cán bộ công nhân viên của bảo tàng Nam Định đã tạo điều kiện giúp đỡ em thực hiện khóa luận này. Em xin chân thành cảm ơn cô giáo hướng dẫn PGS.TS Nguyễn Thị Huệ và các thầy cô giáo trong khoa, cùng ban lãnh đạo, cán bộ công nhân viên bảo tàng Nam Định.

Khi thực hiện khóa luận, em đã rất cố gắng, song do khả năng còn hạn chế nên khóa luận sẽ không tránh khỏi những khiếm khuyết, thiếu sót. Em kính mong được sự đóng góp của các thầy cô giáo, các bạn đồng môn để khóa luận được hoàn thiện hơn.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam. *Bảo tàng góp phần hoàn thiện nhân cách con người. Hội thảo khoa học thực tiễn*. Hà nội, 2003
2. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam. *Bảo tàng với sự nghiệp công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước*. Hà Nội, 1998
3. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam. *Sưu tập hiện vật bảo tàng*. Hà Nội, 1994
4. Trần Lâm Biền. *Trang trí trong mỹ thuật truyền thống của người Việt*. NXB Văn hóa dân tộc, tạp chí văn hóa nghệ thuật Hà Nội, 2001
5. *Các bảo tàng quốc gia Việt Nam*. NXB Hà Nội, 2001
6. *Các triều đại phong kiến Việt Nam*. NXB Giáo dục, Hà Nội 2000
7. *Đại Việt sử ký toàn thư*. NXB Khoa học xã hội Hà Nội, 2008. tập 1, 2
8. Gary Edson, David Dean. *Cẩm nang bảo tàng*. Hà Nội, 2001
9. PGS. TS Nguyễn Thị Huệ (chủ biên). *Cơ sở bảo tàng học*. NXB. Đại học quốc gia Hà Nội, 2008
10. PGS. TS Nguyễn Thị Huệ (chủ biên). *Lược sử sự nghiệp bảo tồn, bảo tàng Việt Nam từ 1945 đến nay*. Hà Nội, 2001
11. PGS.TS Nguyễn Thị Huệ. *Nghiên cứu nguồn sử liệu hiện vật bảo tàng*. NXB Chính trị quốc gia. Hà Nội, 2002
12. Hoàng Văn Khoán. *Văn hóa Lý – Trần (kiến trúc và nghệ thuật điêu khắc chùa tháp)*. NXB Văn hóa thông tin, 2000
13. *Kỷ yếu hội thảo khoa học về triều Trần và Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn trên quê hương Nam Hà*. Sở văn hóa thông tin Nam Hà, 1995
14. *Luật di sản văn hóa, năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009*. NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội - 2009
15. Vũ Ngọc Lý. *Thành Nam xưa*. Sở Văn hóa Thông tin Nam Hà, UBND T.P Nam Định, 1995

16. Trịnh Thị Nga. *Đông A nhân kiệt*. NXB Văn hóa dân tộc, 2010
17. Trịnh Thị Nga. *Di tích lịch sử đền Trần, chùa Tháp*. NXB Văn hóa dân tộc, 2008
18. Trương Hữu Quýnh (chủ biên). *Đại cương lịch sử Việt Nam*. NXB giáo dục Hà Nội, 1997, tập 1
19. Trương Hữu Quýnh. *Lịch sử Việt Nam từ thế kỷ X – 1858*. NXB giáo dục, 2000
20. Nguyễn Thịnh. *Sổ tay công tác trưng bày bảo tàng*. NXB Văn hóa thông tin. Hà Nội,
21. *Tóm tắt niên biểu lịch sử Việt Nam*. NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội, 1998